

Keywords: chemical industry; energy and resource capacity; investment; GDP.

Рижкова Ю. О.

науковий співробітник

ДУ «Інститут економіки та прогнозування» НАН України

ОЦІНКА РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ

У статті розглянуто сучасний стан розвитку інформаційного суспільства в Україні. Зазначено необхідність підвищення ролі держави у розвитку інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), визначено рівень розвитку електронного урядування в Україні та окреслено проблеми, що стримують процес створення ефективного електронного уряду. За даними міжнародних рейтингів, які призначені для виявлення проблем у державній політиці та здійснення моніторингу щодо розвитку ІКТ визначено позиція України у світі; проаналізовано сильні та слабкі сторони країни щодо розвитку ІКТ. Результати цих міжнародних рейтингів у розвинутих країнах світу використовуються у розробці програм та стратегій соціально-економічного розвитку. Підсумовуючи викладене у статті сформульовані основні причини відставання України у розвитку ІКТ порівняно з іншими країнами та визначено першочергові завдання для інформатизації суспільства.

Ключові слова: інформаційне суспільство, інформаційно-комунікаційні технології, електронне урядування, міжнародні рейтинги

Постановка проблеми. Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) протягом останніх десятиліть виступають одним з ключових драйверів соціально-економічного прогресу. Їх розвиток і широке поширення сприяють трансформації багатьох секторів економіки; підвищенню якості життя; ефективності ведення бізнесу та державного управління; виникненню нових форм навчання, комунікації та соціалізації людей; забезпеченню доступу до різних видів інформації.

Для країн, що претендують на формування сучасного типу економіки, ІКТ мають стратегічне значення, займаючи особливе положення серед наукомістких галузей. Досвід розвинених країн показує, що розробка та використання ІКТ значно впливає на соціально-економічний розвиток. Так, в США, в 1995-2000 рр. ІКТ забезпечували 78% приросту продуктивності праці, в 2000-2006 рр. – 38% [1]. Згідно з міжнародними прогнозами очікується подальше підвищення вкладу сектора ІКТ в економічне зростання: до 2020 року його частка у світовому ВВП досягне 8,7% [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема становлення та

перспектив розвитку інформаційного суспільства, впливу ІКТ на соціально-економічний розвиток присвячено багато наукових праць таких зарубіжних вчених як А. Тоффлер, У. Дайзард, З. Бжезинський, В. Беккер, Ван Дювенбоден, М. Таенс, К. Джозеф, М. П'ятковський та інших; критичний погляд на вплив ІКТ на розвиток суспільства представлено у праці Девіда Лайона [2]. Перспективи розвитку інформаційного суспільства в Україні висвітлено у працях С.В. Войтко, В.І. Гурковського, В. Ю. Степанова, Ю.Є. Максименко тощо.

Метою статті є оцінка розвитку ІКТ в Україні порівняно з країнами Європи на основі даних міжнародних рейтингів та окреслення проблем, що потребують невідкладного вирішення для розбудови інформаційного суспільства.

Виклад основного матеріалу. Розвиток інформаційного суспільства в Україні та впровадження новітніх ІКТ в усі сфери суспільного життя і в тому числі, в діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування визначається одним з пріоритетних напрямів державної політики. Правові засади побудови інформаційного суспільства законодавчо закріплені у значній кількості законів України та нормативно-правових документах.

В умовах економічної кризи державний сектор зобов'язаний підвищувати ефективність роботи своїх організацій, покращувати якість наданих послуг та скорочувати державні видатки. Досягнення зазначених цілей можливо шляхом розробки та впровадження ІКТ у роботу організацій сфери державного управління.

Експерти ООН визначають ефективність діяльності організацій сфери державного управління за індексом розвитку електронного уряду (EDGI), який розраховується як усереднений результат трьох субіндексів: рівня розвитку он-лайн послуг, телекомунікаційної інфраструктури та людського капіталу. За результатами ранжування у 2014 році Україна займала 87 місце серед 193 країн світу [3]. За розвитком електронного уряду Україна значно відстає як від країн близького зарубіжжя, так і від країн Центральної та Східної Європи. Серед країн колишнього СРСР найбільшого прориву у переході до електронного урядування досягла Естонія.

За складовими індексу EDGI, Україна має високий показник за розвитком людського капіталу за рахунок відносно високого рівня грамотності населення та високого відсотка осіб, що вступають до вищих навчальних закладів, який, однак є досить формальним, тому що не відображає результативність та особливо якість отриманої освіти.

Найгірший результат Україна має за індексом розвитку онлайн-послуг, для розрахунку якого аналізується урядові сайти країни, в тому числі відомчі портали охорони здоров'я, освіти, соціального забезпечення й праці та фінансів. Низьке значення показника свідчить про те, що країна фактично не розвиває електронні сервіси, не працюють державні системи, за допомогою яких повинні надаватися онлайн-сервіси.

Для визначення рівня розвитку інформаційного суспільства країни

використовуються міжнародні рейтинги, що розробляються експертами Всесвітнього економічного форуму (ВЕФ), Міжнародного Союзу Електрозв'язку (МСЕ) тощо. Результати міжнародних рейтингів використовують у розробці програм та стратегій соціально-економічного розвитку країни. При цьому, важливо враховувати різні методологічні підходи при формуванні показників та більше звертати уваги на значення індексу, а не місце країни в рейтингу.

Для аналізу проблем в державній політиці та здійснення моніторингу прогресу в галузі впровадження нових технологій ВЕФ розраховує індекс мережевої готовності (Networked Readiness Index) [4]. За індексом вимірюється рівень розвитку ІКТ за 53 параметрами, об'єднаними в три основні групи:

- наявність умов для розвитку ІКТ – загальний стан ділового та нормативно-правового середовища для розвитку ІКТ, наявність здорової конкуренції, інноваційного потенціалу, необхідної інфраструктури, можливості фінансування нових проектів, регуляторні аспекти тощо;

- готовність громадян, ділових кіл та державних органів до використання ІКТ – державна позиція щодо розвитку інформаційних технологій, державні витрати на розвиток сфери, доступність інформаційних технологій для бізнесу, рівень проникнення і доступність мережі Інтернет, вартість мобільного зв'язку тощо;

- рівень використання ІКТ в громадському, комерційному та державному секторах – кількість персональних комп'ютерів, інтернет-користувачів, абонентів мобільного зв'язку, наявність діючих інтернет-ресурсів державних організацій, а також загальне виробництво і споживання інформаційних технологій в країні.

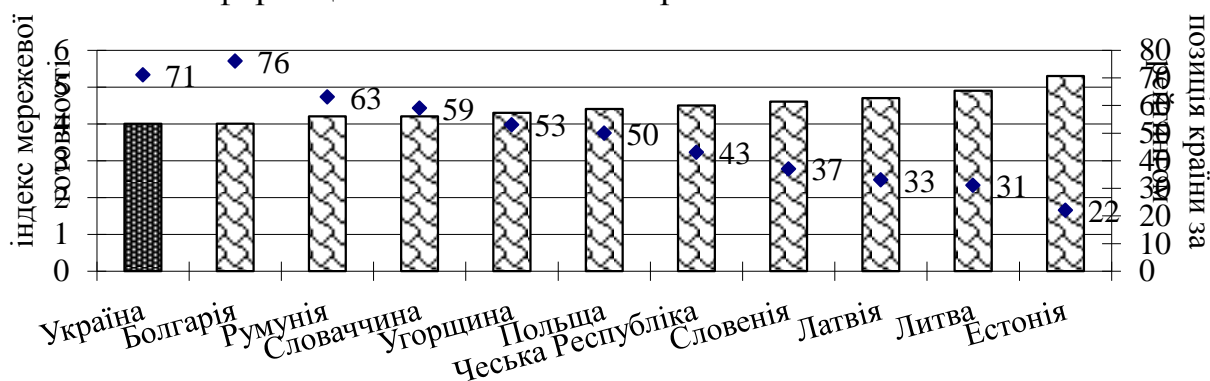

Рис. 1. Індекс мережевої готовності та позиція країни за рейтингом, 2015 р.

У 2015 р. Україна за індексом мережевої готовності (4,0) займає 71 місце серед 155 країн світу (рис.1). Низьке значення індексу пояснюється відсутністю необхідної інфраструктури, чіткої програми розвитку галузі ІКТ, обмеженим доступом широкосмугового інтернету. Найкращі позиції серед країн Центральної та Східної Європи займають країни Балтики:

Естонія, Литва та Латвія.

МСЕ визначає рівень розвитку інформаційного суспільства за допомогою індексу розвитку ІКТ, який складається з трьох субіндексів, що характеризують: 1) доступ до ІКТ, 2) використання ІКТ та 3) навичок людини (див. табл. 1) [5].

Таблиця 1

Індекс розвитку ІКТ та його складові

Індекс розвитку ІКТ, 2013	Субіндекс	Значення субіндексу, 2013	Індикатори	2010	2013
5,15 (73 місце з 166 країн)	Доступ ІКТ	6,16 (70 місце)	Кількість фіксованих телефонних ліній на 100 мешканців	28,5	26,2
			Кількість абонентів мобільного зв'язку на 100 мешканців	118,5	138,1
			Міжнародний інтернет-трафік (біт / с) на одного Інтернет-користувача	11357	52883
			Частка домогосподарств з комп'ютерами	35,2	40,5
			Частка домогосподарств, які мають доступ до інтернет	22,2	43,7
	Використання ІКТ	2,11 (100 місце)	Частка осіб, які використовують інтернет	23,3	41,8
			Кількість абонентів фіксованого широкопasmового зв'язку на 100 мешканців	6,5	8,8
			Кількість абонентів безпроводового широкопasmового зв'язку на 100 мешканців	4,2	6,7
	Навички ІКТ	9,23 (13 місце)	Рівень грамотності дорослого населення	95,6	99,7
			Частка осіб з середньої освітою	99,7	97,8
			Частка осіб з вищої освітою	79,5	79,7

Складено автором на основі [5]

За індексом розвитку ІКТ Україна значно відстає від країн Центральної та Східної Європи. Найгіршу позицію Україна має за індикаторами використання ІКТ. Незважаючи на зростання у 2 рази чисельності осіб, які отримали можливість користуватися інтернетом, за кількістю абонентів фіксованого ШСЗ та безпроводового зв'язку Україна значно відстає від інших країн в регіоні. Відмітимо, що серед європейських країн на першому місці знаходиться Монако, в якому на 100 жителів припадає 44 абонента фіксованого ШСЗ, на другому Швейцарія – 43 абонента, на третьому Данія

– 40,2. Серед країн на пострадянському просторі найкращий результат має Республіка Білорусь – 29,8 абонентів фіксованого ШСЗ на 100 жителів, що відповідає середньому показнику по країнам ЄС.

Як видно з таблиці 1, за останні роки Україна покращила свої позиції щодо збільшення кількості домогосподарств, які мають доступ до інтернету. В той же час, враховуючи особливості методології розрахунку кількості абонентів мобільного зв'язку, що використовується в Україні експерти МСЕ зазначають, що значення індикатора 138,1 не означає що всі 100% жителів країни забезпечені мобільними телефонами.

Найкращі позиції Україна займає за рівнем освіти, і входить у топ 20 країн з високим рівнем грамотності, що являє собою потенціал для подальшого інтелектуального зростання і внесок в економіко-соціально-культурний розвиток суспільства.

Висновки. Незважаючи на швидке зростання сфери ІКТ за останнє десятиліття, прийняття безліч програм, стратегій та підзаконних актів Україна не змогла наздогнати за рівнем розвитку інформаційного суспільства країн – найближчих сусідів. Наприклад, Білорусь за даними МСЕ визнана однією з дев'яти економік світу з найбільшими значеннями показників доступу ІКТ, що відображає технічний рівень розвитку сучасної інфраструктури в країні. Серед основних причин відставання можна виділити як загальноекономічні: тривала криза, низький рівень матеріального забезпечення, значна різниця між рівнем соціально-економічного розвитку міської та сільської місцевості тощо, так і неготовність органів державної влади до застосування ефективних технологій управління та організації взаємодії з громадянами та господарюючими суб'єктами; відсутність цілісної інформаційної інфраструктури й ефективної інформаційної підтримки ринків товарів і послуг, відсутність ефективних преференцій для розвитку, закріплених у нормативно-правових актах. Враховуючи зазначене, першочерговим завданням для держави є більш швидкий розвиток електронного урядування, особливо в частині надання онлайн послуг та збільшення рівня доступу та використання ІКТ всіма верствами населення в усіх регіонах країни.

Список використаних джерел

1. Business Consulting Group [Електронний ресурс]. – Доступний з: <https://www.bcg.com>
2. Лайон Д. Інформ акційне суспільство: проблеми та ілюзії [Електронний ресурс]. – Доступний з: <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/lajon.html>
3. United nations e-Government survey 2014 [Електронний ресурс]. – Доступний з: http://unpan3.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2014-Survey/E-Gov_Complete_Survey-2014.pdf
4. The Global Information Technology Report 2015 [Електронний ресурс]. – Доступний з: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GITR2015.pdf
5. Measuring the Information Society Report 2014 [Електронний ресурс]. – Доступний з: <http://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Pages/publications/mis2014.aspx>

Рыжкова Ю. А.,

*научный сотрудник ГУ «Институт экономики и прогнозирования
НАН Украины»*

ОЦЕНКА РАЗВИТИЯ ИНФОРМАЦИОННОГО ОБЩЕСТВА В УКРАИНЕ: СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПРОБЛЕМЫ

В статье рассмотрено современное состояние развития информационного общества в Украине. Отмечена необходимость повышения роли государства в развитии информационно-коммуникационных технологий (ИКТ), показан уровень развития электронного управления в Украине и обозначены проблемы, сдерживающие процесс создания эффективного электронного правительства. По данным международных рейтингов, основной целью которых является выявления проблем в государственной политике и проведения мониторинга развития ИКТ определена позиция Украины в мире; проанализированы сильные и слабые стороны, касающиеся развития ИКТ. Результаты этих международных рейтингов в развитых странах мира используются в разработке программ и стратегий социально-экономического развития. Подытоживая изложенное в статье сформулированы основные причины отставания Украины в развитии ИКТ по сравнению с другими странами и определены первоочередные задачи для обеспечения информатизации общества.

Ключевые слова: информационное общество; информационно-коммуникационные технологии; электронное управление; международные рейтинги

Ryzhkova Yu.O.

*Scientific researcher Institute for economics and forecasting of National
Academy of science of Ukraine*

ASSESSMENT OF ICT DEVELOPMENT OF UKRAINE: CURRENT STATE AND PROBLEMS

The paper deals with the issues of ICT development of Ukraine which is vital for information society development. The need to increase a role of government in ICT development in Ukraine was justified on the base of analysis of e-Government implementation in Ukraine and problems which hinder this process. According to international rankings designed to identify problems in public policy and to monitor ICT development, the Ukraine's ranking in the world was determined. It was followed by the analysis of strengths & weaknesses of the ICT development of Ukraine. The results of these international rankings are used in the developed countries for programs and strategies for socio-economic development. To conclude the main reasons why

Ukraine is lagging behind in the ICT development compared to other countries and first priorities for information society were identified.

Keywords: information society; information and communication technologies; e-Government; international rankings

Яценко Т.В.

студентка НТУУ «КПІ», ХТФ

Підлісна О.А.

доцент, к.т.н., НТУУ «КПІ»

ІНВЕСТИЦІЇ В ПРОМИСЛОВІСТЬ УКРАЇНИ

Стаття присвячена дослідженню інвестиційних потоків, спрямованих на розвиток промисловості України. Зроблено спробу визначити оптимальні джерела інвестування, сфери інвестування та визначення ефективності інвестування. У роботі показано, що базовими інвестиційними потоками вітчизняної промисловості залишається внутрішнє інвестування. Водночас формуються нові сфери інвестиційної привабливості.

Ключові слова: інвестиції; сфера інвестування; промисловість; види економічної діяльності; джерела інвестування; інвестиційні потоки

Постановка проблеми. Забезпечення сталого соціально-економічного розвитку України значною мірою залежить від створення і функціонування ефективної системи інвестиційної діяльності. Інвестиції забезпечують просте й розширене відтворення основних фондів підприємства. У вітчизняній і зарубіжній економічній літературі представлено багато досліджень різних аспектів інвестиційної діяльності підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у дослідження зробили такі науковці як: І.Р. Бондар, Г.Л. Вербицька, А. Бутняров, М.П. Денисенко, Т.Т. Гринів, В.Г. Федоренко, С.М. Тесля, Л.М. Шик та інші [1].

В управлінні інвестиціями основними є два фактори: джерела інвестування і ступінь освоєння інвестицій (їх ефективність). Оскільки Україна на шляху до ЄС залучає суттєві інвестиції на оновлення і модернізацію як держави так і окремих видів економічної діяльності, оцінка економічної ефективності залучених інвестицій стає актуальною і нагальною потребою.

Метою даного дослідження є аналіз інвестиційного розвитку промислових підприємств України, динаміки залучення інвестицій в пріоритетні галузі промисловості, оцінка основних форм вкладання інвестицій, дослідження факторів, що визначають інтенсивність